

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 2Co/22/2025
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8723212590
Dátum vydania rozhodnutia: 23. 09. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Mariana Muránska
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2025:8723212590.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Mariany Muránskej a členov senátu JUDr. Evy Šofrankovej a JUDr. Martina Barana, v spore žalobcu: Y. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom S. obrátok XXXX/X, XXX XX W. K. B., zast. Advokátska kancelária prof. JUDr. Ján Klučka, CSc., s.r.o., so sídlom Ku Potoku 4, 040 16 Košice, IČO: 54 725 542, proti žalovanému: Slovenská republika, za ktorú koná Ministerstvo vnútra SR, so sídlom Pribinova 2, 812 72 Bratislava, o zaplatenie nemajetkovej ujmy, o odvolaní žalovaného voči rozsudku Okresného súdu Poprad č. k. 18C/33/2024-402 zo 04.03.2025, takto

rozhodol:

Potvrďuje rozsudok vo výrokoch I. a III.

Priznáva žalobcovi voči žalovanému náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Poprad (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „súd“) napadnutým rozsudkom rozhodol o žalobe na zaplatenie 8.000,- eur z titulu nemajetkovej ujmy v peniazoch za porušenie práva žalobcu podľa práva Európskej únie Slovenskou republikou (žalovaným). Žalobca si uplatnil nárok na náhradu škody, ktorá má nemajetkovú povahu, keďže ide o škodu vzniknutú v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý by mal nárok v prípade rešpektovania jeho 48 hodinového týždenného pracovného času v súlade so Smernicou 2003/88/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej aj „smernica 2003/88/ES“ alebo „smernica“), týkajúcej sa maximálneho týždenného pracovného času.

2. Súd prvej inštancie rozhodol tak, že cit.: „I. Žalovaný je p o v i n n ý zaplatiť žalobcovi sumu 3.000,- eur do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. II. V prevyšujúcej časti žalobu z a m i e t a. III. P r i z n á v a žalobcovi voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, o výške ktorých súd rozhodne uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.“

3. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa článku 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky; článku 3 ods. 1, 2 základných princípov zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“); článku 1 bod 2, 3; článku 2 bod 1, 9; článku 6; článku 16 Smernice 2003/88/ES; § 85 ods. 1; § 86 ods. 1, 2; § 91 ods. 1, 3; § 92 ods. 1; § 97 ods. 1 písm. h); § 103 ods. 5; § 122 ods. 3 zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore (ďalej aj „zákon č. 315/2001 Z. z.“ alebo „zákon o HaZZ“), účinného k 20.12.2020; § 97 ods. 3 zákona č. 315/2001 Z. z., účinného od 01.11.2024; § 11; § 13 ods. 1, 2, 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej aj „Občiansky zákonník“ alebo „OZ“). O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

4. Súd prvej inštancie napadnuté rozhodnutie odôvodnil tým, že v konaní bolo nesporné, že žalobca bol 32 rokov a 2 mesiace t. j. do 30.11.2023 príslušníkom Hasičského a záchranného zboru Slovenskej

republiky. V predmetnom konaní uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za obdobie od 20.12.2020 do 30.11.2023, ktorá mu vznikla tým, že v rozhodnom období (ale aj pred rozhodným obdobím) pracoval väčší počet hodín, ako je stanovených 48 hodín týždenne. Úprava dovoleného rozsahu týždenného pracovného času zamestnancov (vrátane hasičov) tvorí predmet úpravy práva Európskej únie, ktorá záväzne určuje maximálnu dĺžku týždenného pracovného času na 48 hodín. Ide o smernicu 2003/88/ES, pričom jej porušenie členským štátom Európskej únie vyvoláva jeho zodpovednosť podľa práva Európskej únie a pre osoby postihnuté takýmto porušením zakladá právo na náhradu spôsobenej ujmy pred vnútroštátnymi súdmi členského štátu. Žalobca nárok voči žalovanému uplatnil dôvodiac, že Slovenská republika nesprávne transponovala smernicu do zákona o HaZZ.

5. Súd konštatoval, že predmetom tohto konania nie je žalobcom uplatnený nárok na doplatenie mzdy v súvislosti s prekročeným pracovným časom podľa smernice, žalobca sa nároku domáha dôvodiac, že Slovenská republika netransponovala, resp. nesprávne transponovala smernicu do právneho poriadku Slovenskej republiky, a to konkrétne čl. 6 smernice, čím došlo k porušeniu práva žalobcu na garantovaný maximálny týždenný pracovný čas 48 hodín. V súvislosti s výkonom práce žalobcu ako hasiča nebolo sporné, že žalobca mal nerovnomerne rozvrhované služby takým spôsobom, že na 16,5 hodinovú riadnu službu v deň nadväzovala 7,5 hodinová služobná nočná pohotovosť na pracovisku v jednej 24 hodinovej zmene. Z výsluchu žalobcu vyplynulo, a žalovaný to nepoprel, že služba hasiča je nesmierne fyzicky i psychicky náročná. V prípade, ak počas nočnej služobnej pohotovosti vyhlásia poplach, hasič je povinný do 1 minúty s hasičským autom opustiť hasičskú stanicu. Pokiaľ žalovaný namietal, že počas rozhodného obdobia žalobca bol počas nočných služobných pohotovostí na výjazde „len“ 27 krát, súd je presvedčený, že nie je namieste slovíčko „len“ a že takéto nočné výjazdy hasičov sú nesmierne fyzicky i psychicky vyčerpávajúce. Nebolo sporné, že hasič na pracovisku počas jednej zmeny strávil minimálne 24 hodín a následne mal dva dni voľno.

6. Predmet sporu sa týka práva Únie, pričom v tejto súvislosti je potrebné zaoberať sa vzťahom únievého a vnútroštátneho práva. V zmysle čl. 7 ods. 2 a 5, čl. 144 Ústavy SR a čl. 3 CSP je súd viazaný medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom, judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. Objektívna zodpovednosť členského štátu za vzniknutú škodu podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie nastáva, pokiaľ sú splnené kumulatívne tri predpoklady: a/ porušenie únievej normy, b/ porušenie únievého práva je dostatočne závažné, c/ medzi škodou a porušením únievého práva členským štátom existuje príčinná súvislosť. Žalovaný je pasívne vecne legitimovanou stranou sporu, keďže Slovenská republika v zastúpení Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky predstavuje garanta riadnej transpozície smernice Európskej únie do slovenského právneho poriadku, pokiaľ ide o nezarátanú nočnú pracovnú pohotovosť hasiča na pracovisku počas jej neaktívnej časti do pracovného času, keďže absentujúca alebo nesprávna transpozícia smernice Európskej únie do noriem vnútroštátneho práva je výsledkom legislatívneho procesu. Spor sa týka porušenia práva Únie pre absentujúcu, resp. nesprávnu transpozíciu smernice do zákona o HaZZ, teda nejde o naplnenie zákonných predpokladov aplikácie zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci podľa zákona č. 514/2003 Z. z.

7. Z rozsudku Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj „Súdny dvor“) vo veci C-518/15 (ako aj z iných rozhodnutí Súdneho dvora) vyplýva, že smernica 2003/88/ES sa vzťahuje aj na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru. Na posúdenie dôvodnosti nároku žalobcu je podstatné, či Slovenská republika transponovala do slovenského právneho poriadku smernicu 2003/88/ES, a či ide o správne transponovanie práva Európskej únie. V ďalšom texte odôvodnenia súd porovnal právnu úpravu podľa smernice a podľa zákona o HaZZ a dospel k záveru, že smernica nebola správne transponovaná. Žalobca predložil výpis z dochádzkového systému SAP, najprv v podanej žalobe, neskôr upravený v podaní z 29.12.2024, z ktorého vyplynulo prekročenie 48-hodinového týždenného pracovného času celkovo 24 krát. Samotný žalovaný, i keď predložil odlišné prepočty vychádzajúc z toho istého dochádzkového systému SAP, dospel k záveru, že v štvrtom referenčnom období od 06/2022 do 11/2022 žalobca odpracoval priemerne 48,805 hodín týždenne a uznal, že v tomto období smernicu porušil. Súd v ďalšom poukázal na právne závery rozsudkov Súdneho dvora vo veciach C-429/09 z 25. novembra 2010 (Günter Fuß vs. Stadt Halle); C-55/18 zo 14. mája 2019 (Federación de Servicios de Comisiones Obreras vs. Deutsche Bank SAE); v spojených veciach C-6/90 a C-9/90 (Francovich a Bonifaci vs. Talianska republika).

8. Žalobca uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy analogicky podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, keď niet právnej normy upravujúcej presne uplatnený nárok. Na strane žalobcu vznikla nemajetková ujma tým, že v dôsledku vnútroštátnej právnej úpravy v rozpore so smernicou Európskej únie musel žalobca odpracovať viac hodín, ako by bolo v prípade správneho transponovania smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky. Podmienky na priznanie nemajetkovej ujmy žalobcovi podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka sú dané, pričom súd výšku náhrady určil s prihliadnutím na závažnosť ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Pri stanovení výšky náhrady súd bral zreteľ na zásah do práva žalobcu na odpočinok, na rodinný život, keďže uvedená okolnosť prispela k rozpadu jeho manželstva. Súd prihliadol i na zásah do práva na ochranu zdravia, keďže dlhoročný stres pri výkone práce je činiteľom, ktorý nepriaznivo vplyva na fyzické i duševné zdravie človeka. Išlo o stav dlhodobý, pri ktorom žalobca nemal napriek vysoko zodpovednej a náročnej práci fyzicky i psychicky, dostatok času pre seba na odpočinok, na rodinný život. Samotná služobná pohotovosť je náročná, celý tento pracovný čas musel byť k dispozícii zamestnávateľovi, keďže kedykoľvek môže nastať potreba zásahu. Súd za primeranú výšku náhrady ujmy za obdobie od 20.12.2020 do 30.11.2023 považoval sumu 3.000,- eur prihliadnuc na rozhodovacia prax súdov v obdobných veciach.

9. Žalovaný podal proti I. a III. výroku rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. b), d), f) a h) CSP. V odvolaní uviedol, že žalobca by musel v prvom rade preukázať, že zákon o HaZZ prebral smernicu 2003/88/ES nesprávne, aby mohol súd prvej inštancie skonštatovať, že uplatnený nárok je dôvodný. Súd prvej inštancie nemá právomoc na porovnanie súladu, resp. vyslovenie nesúladu zákona o HaZZ (alebo len niektorých ustanovení zákona) so smernicou 2003/88/ES, súd prvej inštancie si takýto záver nemohol osvojiť ani ako predbežnú otázku. Žalobu pre nesprávnu transpozíciu smernice môže podať Komisia na Súdny dvor alebo fyzická/právnická osoba, ktorá bola týmto priamo dotknutá, t.j. došlo k porušeniu alebo poškodeniu jej práv a to na vnútroštátny súd členského štátu Európskej únie.

10. Podľa názoru žalovaného napadnutý rozsudok vykazuje znaky arbitrárnosti, keď súd prvej inštancie vôbec nezohľadnil zrejme prekážky vo svojom postupe a dostatočne sa nezaoberal ani námietkami žalovaného. Žalovaný namietal svoju pasívnu vecnú legitimitáciu, pretože je nevyhnutné rozlišovať medzi Slovenskou republikou a Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky ako dvoma samostatnými subjektmi, ktorých postavenie v súdnom konaní ani v pracovnoprávných vzťahoch nemožno zamieňať. Súd nerozlišoval medzi „prebratím smernice“ a „aplikáciou smernice“ a následne nesprávnym právnym posúdením aplikoval tento záver na vznik zodpovednosti kompetentných orgánov za porušenie predpisov v procese preberania a následnej aplikácie smernice. Ak Slovenská republika nesprávne prebrala smernicu 2003/88/ES do zákona o HaZZ, musel žalobca preukázať, v čom vidí zásadné pochybenie, pre ktoré mohla vzniknúť škoda. Na to, aby bolo možné konštatovať, že smernica 2003/88/ES bola prebratá nesprávne, musí dôjsť k porovnaniu zákona o HaZZ v jeho znení pred účinnosťou aj po účinnosti (t. j. po prebratí) smernice. Podľa žalovaného žiadne ustanovenie zákona o HaZZ nie je možné považovať za rozporné so smernicou, porušenie smernice môže spôsobiť až aplikácia jednotlivých ustanovení smernice, ak si adresát účinkov smernice (napr. zamestnávateľ) vyloží jej ustanovenia v rozpore s jej obsahom. Súd dospel k názoru, že smernica nebola prevzatá správne do zákona o HaZZ, avšak z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nie je vôbec zrejmé, akou úvahou k tomuto záveru dospel. Púhe konštatovanie, že služobná pohotovosť nie je služobným časom podľa zákona o HaZZ, a preto bola smernica nesprávne transponovaná, neobstojí.

11. Podľa žalovaného, aj keď zákon o HaZZ výslovne neustanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich služobného času, neznamená to automaticky porušenie smernice. Pri absencii protiprávneho konania nemohla vzniknúť škoda a tým ani zodpovednosť žalovaného za nároky, ktoré si žalobca uplatňuje, navyše ide o nároky, ktoré vyplývajú z pracovnoprávneho vzťahu, pričom sa mzdový nárok „skrýva“ za náhradu škody vo forme nemajetkovej ujmy. Žalobca namietal nesprávne prebratie smernice, nie však jej aplikáciu v jeho individuálnom prípade. Slovenská republika nemôže niesť zodpovednosť za prípadnú nesprávnu aplikáciu smernice na pracovnoprávny vzťah žalobcu u jeho zamestnávateľa. Nie je prípustné, aby sa zodpovednosť Slovenskej republiky odvodzovala od individuálneho prístupu inej osoby k pracovnoprávnym vzťahom konkrétneho zamestnanca. Zamieňanie Slovenskej republiky a Ministerstva vnútra Slovenskej republiky ako dvoch samostatných subjektov predstavuje ďalší dôvod nedostatku pasívnej vecnej legitimitácie žalovaného. Skutočnosť, že žalovaný nesprávne transponoval smernicu do slovenského právneho poriadku nezakladá automaticky porušenie článku 6 písm. b) smernice. Súd musí skúmať porušenie

článku 6 písm. b), od ktorého si žalobca odvodzuje svoj nárok na náhradu škody vo forme nemajetkovej ujmy.

12. Žalovaný ďalej namietal názor súdu prvej inštancie, že vyjadrenie žalobcu vo veci samej z 29.12.2024 nie je zmenou žaloby. Za zmenu žaloby treba považovať aj procesný úkon, ktorým žalobca, hoci požaduje rovnaké plnenie, tak činí na základe iných skutkových okolností, než tých, ktoré uviedol v žalobe (porovnaj R 33/2010).

13. Podstatná námietka podľa žalovaného spočíva v tom, že na rozhodnutie vo veci samej je kľúčové, aký bol priemerný týždenný pracovný čas žalobcu v jednotlivých referenčných obdobiach v súlade so smernicou. Nie je podstatné, či sa nejaký konkrétny čas označuje ako služobný čas, pohotovosť a pod., ale či bol strávený takým spôsobom, že je možné považovať ho za pracovný čas. Bez bližšieho zaoberania sa počtom odpracovaných hodín podľa článku 2 smernice s prihliadnutím na dni neutrálne podľa článku 16 písm. b) smernice a na referenčné obdobie podľa článku 19 nemožno konštatovať, že by skutočnosť, že žalovaný nesprávne, resp. neúplne prebral smernicu do právneho poriadku Slovenskej republiky zakladala porušenie predmetného článku. Výstup z dochádzkového systému SAP je jediný hodnoverný dôkaz, z ktorého možno určiť čas, ktorý žalobca strávil na pracovisku a bol k dispozícii žalovanému. Bez zaoberania sa týmto dôkazom nie je možné ani určiť, aký bol priemerný týždenný pracovný čas žalobcu, tobôž či k jeho prekročeniu vôbec došlo. Smernice nepredpokladajú svoju doslovnú transpozíciu do právnych poriadkov členských štátov. Pojem „priemerný“ je nutné vykladať ako priemerný maximálny týždenný čas v referenčnom období šiestich mesiacov a teda v priemere nemôže tento čas prekročiť 48 hodín každých 7 po sebe nasledujúcich dní s poukazom na § 86 zákona o HaZZ. Žalobca predložil výpočty priemerného týždenného služobného času, kde vychádzal z 1-mesačného referenčného obdobia, ktoré nenachádza žiaden právny základ v smernici ani v žiadnom inom predpise. Súd prvej inštancie mal jednak povinnosť vysporiadať sa s prepočtami poskytnutými žalovaným pri determinovaní, či došlo k porušeniu článku 6 písm. b) smernice. Žalovanému nie je zrejmé, aké výpočty vzal súd do úvahy, keď vyslovil, že k porušeniu smernice došlo v žalovanom období 24 krát. Žalovaný poukázal na rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 20Co/32/2024-192, ktorým v obdobnej právnej veci zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil no nové konanie. Novela zákona o HaZZ zákonom č. 258/2024 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 01.10.2024 nie je podľa žalovaného zmenou dovtedajšej právnej úpravy, ale iba jej precizovaním za účelom odstránenia interpretačných problémov.

14. Žalovaný nemajetkovú ujmu vo výške 8.000,-€, považuje za zjavne neprimeranú, a to aj v porovnaní s náhradami, ktoré priznávajú obetiam trestných činov. Žalobca neodôvodnil výšku požadovanej peňažnej náhrady, pretože neuviedol v čom tento „údajný neoprávnený“ zásah spočíval. Nestačí, aby zásah mohol vyvolať určitú reakciu, ale musí ju aj konkrétne vyvolať. Chýbajúce skutkové tvrdenia nie je možné nahradiť odvolávaním sa na rozhodovaciu činnosť súdov v obdobných prípadoch. Žalobca nepreukázal zásah do rodinného života, či neoprávnený zásah, ktorý by sa odrazil napr. v medziľudských vzťahoch, či nepriaznivosť zdravotného stavu v príčinnej súvislosti s výkonom povolania v takej miere, ktorá by odôvodňovala výšku náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú žalobca požaduje. Žalovaný poukazuje, že k rozvodu žalobcu došlo už pred žalovaným obdobím, t.j. v roku 2020, a teda v tejto skutočnosti nemohla spočívať ujma. Žalobca rovnako nepredložil žiaden dôkaz, ktorý by preukázal (osvedčil) poškodenie jeho zdravia v súvislosti s porušením čl. 6 písm. b) smernice. Žalovaný predložil súdu čestné vyhlásenie svojho nadriadeného, ktorý vyhlásil, že počas žalovaného obdobia si žalobca sám plánoval výkon svojich zmien. Žalobca namieta celkovú organizáciu pracovného času, t. j. nerovnomerné rozloženie pracovného času, čo je podľa žalovaného vecou medzi žalobcom a jeho služobným úradom, uvedené nespadá pod charakter žalôb o ochranu osobnosti. Organizácia pracovného času, je pracovnoprávnou kategóriou, ktorá predstavuje odlišný nárok ako ten, ktorý si žalobca žalobou uplatňuje. Vzhľadom na vyššie uvedené žalovaný navrhuje Krajskému súdu v Prešove, aby zmenil napadnutý rozsudok tak, že žalobu v celom rozsahu zamietá a žalovanému priznáva nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

15. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu uviedol, že otázka právomoci súdu a pasívnej vecnej legitímácie nastolená žalovaným už bola súdnou praxou vyriešená. Žalovaný poukazuje na údajnú zmenu žaloby, o ktorej mal konajúci súd rozhodnúť, k tomu uviedol, že nikdy nepodal návrh na zmenu žaloby a z obsahu jeho vyjadrenia takáto zmena nevyplýva, iba precizoval svoje argumenty v súlade s úniou, vnútroštátnou právnou úpravou a Výkladovým oznámením Komisie k smernici 2003/88/ES bez uvádzania nových skutkových okolností.

16. Žalobca poukázal na skutočnosť, že u žalovaného a ani v Hasičskom a záchrannom zbere neexistuje žiaden oficiálny a dostupný nástroj, vďaka ktorému by si mohol kedykoľvek pozrieť a overiť, či je v jeho prípade dodržiavaný maximálny limit priemerného týždenného pracovného času (viď rozsudok Súdneho dvora vo veci C-55/18, bod 50). Žalobca bol nútený si prepočty týždenného priemerného pracovného času robiť sám, čo mu nemôže byť na ujmu. Prepočty týždenného pracovného času predkladané žalovaným nepochádzajú priamo z oficiálneho systému sledovania pracovného času, ale sú ad hoc vypracované buď zamestnancami odboru súdnej agendy Ministerstva Vnútra SR, zamestnancom Krajského riaditeľstva HaZZ v S. alebo iným vecným gestorom. Tieto prepočty žalovaný vypracovával až počas súdneho konania, t.j. po podaní žaloby, keďže v žalovaných obdobiach u jednotlivých žalobcov nevedol žiadne oficiálne záznamy o ich priemernom týždennom pracovnom čase. Takto dodatočne vytvorené neoficiálne prepočty nespĺňajú požiadavku objektívnosti a hodnovernosti podľa rozsudku Súdneho dvora vo veci C-55/18, bod 60 a nie sú spôsobilé byť relevantným dôkazom.

17. K dĺžke referenčných období žalobca poukázal na ustálenú rozhodovaciu prax odvolacích súdov v tejto otázke, potvrdzujúcu právny názor, že k transpozícii smernice o referenčnom období nedošlo vôbec a preto sa žalovaný nemôže dovoliavať ich aplikácie. K uzneseniu Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 20Co/32/2023 žalovaný účelovo zdôrazňuje len tie časti uznesenia, ktoré mu vyhovujú, a ostatné relevantné časti odôvodnenia uznesenia zámerne neuvádza, ba dokonca ignoruje. K tvrdeniu, že právna úprava od 1.11.2024 nie je zmenou existujúcej právnej úpravy, ale výlučne jej precizovaním za účelom odstránenia interpretačných problémov na krajských súdoch je nepravdivé. Podstatu tejto právnej úpravy vystihol správne Krajský súd v Košiciach vo svojom rozsudku, sp. zn. 8Co/92/2024 zo dňa 28.02.2025, bod 45. kde uviedol: „Až uvedenou novelou, teda zákonodarca splnil požiadavku smernice 2003/88/ES, aby sa do priemerného týždenného služobného času započítavala aj služobná pohotovosť“.

18. Žalobca zdôraznil, že predmetom žaloby je náhrada škody spôsobená jednotlivcovi porušením práva EÚ, ktorú nemožno zamieňať za „klasickú“ žalobu o náhradu nemajetkovej ujmy za porušenie osobnostných práv (§ 11 a nasl. OZ) tak ako to robí žalovaný. Opísanie konkrétnej ujmy nie je podmienkou, ktorú únieové právo vyžaduje na priznanie nároku na náhradu škody. Ujma sa totiž v zmysle judikatúry Súdneho dvora prezumuje a vyplýva priamo z porušenia čl. 6 písm. b) smernice.

19. V súvislosti s pracovnou pohotovosťou na pracovisku zamestnávateľa žalobca poukazuje na to, že pokiaľ ide o čas pracovnej pohotovosti, z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že čas, v rámci ktorého pracovník skutočne nevykonáva žiadnu činnosť v prospech svojho zamestnávateľa, nepredstavuje nevyhnutne „čas odpočinku“ na účely uplatnenia smernice (rozsudok C-514/20, bod 32). Súdny dvor dospel k záveru, že v rámci tohto času pracovnej pohotovosti sa pracovník, ktorý je povinný zdržiavať sa na svojom pracovisku a byť okamžite k dispozícii svojmu zamestnávateľovi, musí zdržiavať mimo svojho rodinného a sociálneho prostredia a má len malý priestor organizovať si čas, v rámci ktorého sa od neho výkon práce nepožaduje. Bez vplyvu na porušenie článku 6 písm. b) smernice je preto aj skutočnosť, že za pracovnú pohotovosť je vyplácaná odmena.

20. Argumentácia žalovaného, že žalobca neupozornil zamestnávateľa na porušovanie svojich práv a nepožiadal ho o náhradu škody (t.j. nevyvinul primerané úsilie na zamedzenie vzniku škody) je v rozpore s judikatúrou Súdneho dvora. Žalobca poukázal na to, že na jeho postavenie ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru sa vzťahuje judikatúra Súdneho dvora (C-429/09 a C-445/06), z ktorej vyplýva, že by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť systematicky využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, keď by to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumne vyžadovať. S poukazom na vyššie uvedené, žalobca navrhuje aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil a priznal žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania.

21. V odvolacej replike žalovaný uviedol, že žalobca uplatňuje nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá mu údajne vznikla v príčinnej súvislosti s tým, že smernica nebola do právneho poriadku SR transponovaná náležitým spôsobom, keďže nebolo prebraté ustanovenie, ktoré by vymedzilo maximálny priemerný týždenný pracovný čas príslušníkov Hasičského a záchranného zboru tak, aby nepresahoval priemerne 48h týždenne. V skutočnosti však takéto ustanovenie zákon o HaZZ obsahuje, a to v § 193, ktorý určuje delegovanú pôsobnosť niektorých ustanovení zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, medzi inými aj § 85 Zákonníka práce, ktorý v ods. 9 uvádza: „Priemerný týždenný pracovný čas

zamestnanca vrátane práce nadčas nesmie prekročiť 48 hodín.“ Toto ustanovenie sa vzťahuje aj na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru, a teda aj na služobný pomer žalobcu. Vzhľadom na to nie je daný ani základ žaloby. Transpozícia smernice môže byť obsiahnutá vo viacerých vnútroštátnych legislatívnych aktoch a teda tvrdenie žalobcu, že zákon o HaZZ neobsahuje právnu úpravu zaručujúcu žalobcovi, aby jeho priemerný týždenný pracovný čas neprekračoval 48 hodín, neobstojí.

22. V ďalšom texte žalovaný uviedol tabuľku zhody medzi smernicou a jej transpozíciou do vnútroštátneho práva, ktorá bola realizovaná zákonom č. 561/2005 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbere v znení neskorších predpisov a o doplnení zákona č. 338/2000 Z. z. o vnútrozemskej plavbe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 580/2003 Z. z. (ďalej aj „zákon č. 561/2005 Z. z.“). Článok 2 ods. 1 smernice je transponovaný v štvrtej hlave zákona o HaZZ v ustanoveniach § 85 a nasl. upravujúcich služobný čas hasičov, služobnú pohotovosť, štátnu službu nadčas a dovolenku. Ustanovenia § 86 ods. 2 a § 92 ods. 1 zákona o HaZZ rozhodne nepopierajú, že služobná pohotovosť v štátnej službe je výkonom štátnej služby, ale svojou formuláciou účelovo vystihujú rozdiel medzi určenou služobnou pohotovosťou v štátnej službe a nariadenou služobnou pohotovosťou v štátnej službe. Neobstojí preto tvrdenie žalobcu, že služobná pohotovosť nie je výkonom štátnej služby.

23. Žalovaný popiera, že nezapočítanie služobnej pohotovosti do služobného času automaticky spôsobovalo porušenie čl. 6 písm. b) smernice, a teda zakladala nárok žalobcu na náhradu škody. Do výpočtu, či bola smernica porušená vo vzťahu k žalobcovi, je nutné započítavať len odpracované hodiny, počas ktorých žalobca buď pracoval na mieste výkonu práce alebo pracoval podľa pokynov zamestnávateľa. Žalovaný sa nestotožňuje s názorom žalobcu o započítavaní času podľa § 97 ods. 1 zákona o HaZZ do pracovného času žalobcu. Súdny dvor (vo svojich rozhodnutiach napr. C-303/98, bod 47, C-151/02, bod 48; C-437/05, bod 24; C-14/04, bod 42; C-266/14, bod 25) rozhodol, že v súlade s logikou smernice pracovný čas „je potrebné chápať ako protiklad k času odpočinku, pričom oba pojmy sa navzájom vylučujú“. Prípady uvedené v § 97 ods. 1 zákona o HaZZ tieto podmienky nespĺňajú. Je nutné na účely konštatovania porušenia práva Európskej únie vychádzať z výpočtov priemerného pracovného času na šesťmesačné referenčné obdobia. Žalovaný zároveň v konaní poukazoval na chybovosť výpočtov žalobcu predložených v žalobe aj z dôvodu nadmernej neutralizácie dní. Bez bližšieho zaoberania sa počtom odpracovaných hodín podľa článku 2 smernice s prihliadnutím na dni neutrálne podľa článku 16 písm. b) smernice a na referenčné obdobie podľa článku 19 nemožno konštatovať, že by skutočnosť, že žalovaný nesprávne, resp. neúplne prebral smernicu do právneho poriadku Slovenskej republiky zakladala porušenie predmetného článku. Výpočty, ktoré žalovaný predložil, vychádzajú z výstupov systému SAP, z ktorých vychádzal aj sám žalobca. Ak podľa žalobcu výpočty žalovaného nespĺňajú požiadavku objektívnosti a hodnovernosti, tak potom ani žalobcom predložené výpočty nespĺňajú tieto podmienky. Zároveň žalovaný poukazuje, že žalobca v konaní výpočty žalovaného nerozporoval. K rozsudkom krajských súdov, na ktoré poukazuje žalobca je potrebné dodať, že v týchto konaniach neboli žalovaným uplatnené určité námietky. Žalovaný v predmetných súdnych konaniach nevznášal námietky voči výpočtom žalobcu ohľadom pracovného času, pričom v tomto súdnom konaní už tieto námietky vzniesol, a teda sporné tvrdenia strán spočívajú aj v rozpore medzi pojmami „pracovný čas“ a „čas odpočinku“, v rozpore referenčného obdobia, v rámci ktorého sa pracovný čas žalobcu skúma. V závere citoval z rozhodnutí rôznych krajských súdov a znova zhrnul námietky čo do základu a výšky uplatnenej nemajetkovej ujmy a nepreskúmateľnosti napadnutého rozsudku a zopakoval odvolací petít.

24. V odvolacej duplike žalobca uviedol, že žalovaný v odvolacej replike uvádza novú argumentáciu k svojmu odvolaniu. Ide o transpozíciu smernice s odkazom na § 193 zákona o HaZZ a § 85 Zákonníka práce, tabuľky zhody, referenčné obdobie, transpozíciu čl. 6 smernice, pracovný čas, judikatúru odvolacích súdov, nepreskúmateľnosť rozsudku. Zákonná koncentrácia konania sa prirodzene uplatňuje aj v opravných konaniach. Lehota na podanie odvolania neohraničuje len samotné podanie odvolania, ale aj vymedzenie programu odvolacieho konania (určenie rozsahu, v akom sa rozhodnutie napáda) a argumentáciu tvrdenej vadnosti rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo. Po uplynutí lehoty na podanie odvolania tak nemožno rozširovať ani meniť odvolacie dôvody, ani navrhovať dôkazy. Vzhľadom na skutočnosť, že replika žalovaného rozširuje už podané odvolanie o nové dôvody a to po lehote na jeho podanie, navrhuje aby odvolací súd na toto vyjadrenie neprihliadal.

25. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (§ 34 CSP) po zistení, že odvolanie bolo podané v zákonom stanovenej lehote (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenou osobou (§ 359 CSP) proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 355 CSP), preskúmal rozhodnutie v napadnutom rozsahu, ako aj konanie mu predchádzajúce podľa zásad vyplývajúcich z § 379 a nasl. CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 385 CSP a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného nie je dôvodné. Oznámenie o verejnom vyhlásení rozsudku bolo v súlade s § 219 ods. 3 v spojení s § 378 ods. 1 CSP zverejnené na úradnej tabuli a webovej stránke Krajského súdu v Prešove.

26. Odvolací súd v odvolacom konaní posúdil relevantnosť konkrétnych odvolacích dôvodov žalovaného, teda to, či súd prvej inštancie na zistený skutkový stav správne, v úplnosti, aplikoval príslušné právne predpisy, či riadne svoje rozhodnutie odôvodnil, to všetko s prihliadnutím na to, že v odôvodnení rozhodnutia nemusí byť daná odpoveď na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní (viď II.ÚS 78/05).

27. Žalovaný v odvolaní namietal nedostatok právomoci súdu v spore konať. Vo vzťahu k nedostatku právomoci všeobecných súdov na posudzovanie súladu vnútroštátneho práva s právom Únie odvolací súd upriamuje pozornosť na § 3 ods. 1 CSP, podľa ktorého súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. Spor o náhradu škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva Únie v dôsledku nesprávnej transpozície smernice Európskej únie do vnútroštátneho právneho poriadku, treba zaradiť medzi súkromnoprávne spory, pričom odvolací súd poukazuje na to, že z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že spory o náhradu škody spôsobenej porušením práva Únie medzi jednotlivcom a štátom majú rozhodovať príslušné vnútroštátne súdy. Súd prvej inštancie mal právomoc prejednať a rozhodnúť spor o náhradu nemajetkovej ujmy a v rámci svojej právomoci bol povinný skúmať, či zo strany žalovaného došlo k tvrdenému porušeniu práva Únie pri preberaní smernice 2003/88/ES do právneho poriadku Slovenskej republiky, a to konkrétne vo vzťahu k zákonu o HaZZ, čo znamená, že v jednotlivostiach bol povinný skúmať, či tento zákon zodpovedá cieľom čl. 6 písm. b) smernice. Súdny dvor vo svojej judikatúre požaduje od vnútroštátnych súdov, aby práve v prípade nesplnenia povinnosti riadnej transpozície smernice členským štátom vykladali ustanovenia vnútroštátneho práva „v čo najvyššej možnej miere tak, aby mohli byť použité v súlade s cieľmi tejto smernice“ (viď. rozsudok z 13.7.2000 vo veci C-456/98 Centrosteeel).

28. K námietke nedostatku vecnej pasívnej legitímácie štátu odvolací súd uvádza, že článok 6 písm. b) smernice má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Zodpovednosť za nesprávnu transpozíciu smernice do vnútroštátneho právneho poriadku znáša členský štát. Z ustanovenia § 73 CSP vyplýva potreba určiť subjekt, ktorý za štát koná pred súdom. Aj s použitím ustanovenia § 135 ods. 1 CSP je správne označený ústredný orgán štátnej správy, ktorý za štát koná. Za Slovenskú republiku koná orgán štátu, do ktorého pôsobnosti patrí Hasičský a záchranný zbor SR [§ 11 písm. c) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy] a ktorý bol garantom právnej úpravy obsiahnutej v zákone o HaZZ. Týmto orgánom štátu je Ministerstvo vnútra SR. Bez právneho významu je v tejto súvislosti aj odvolacia argumentácia žalovaného spočívajúca v poukazovaní na rozdiel medzi transpozíciou a aplikáciou smernice.

29. K námietke, že Ministerstvo vnútra SR ako ústredný orgán štátnej správy nenesie zodpovednosť za spôsobenú škodu, ktorej vznik navyše žalobca popiera, treba uviesť, že predpoklady zodpovednosti za škodu v prípade neúplnej alebo nesprávnej transpozície sekundárneho práva Únie vychádzajú z objektívnej zodpovednosti členského štátu za takto vzniknutú škodu. Žalovaný ako členský štát Európskej únie, a teda adresát smernice, bol povinný prijať opatrenia za účelom dosiahnutia smernicou sledovaného cieľa, t.j. bol povinný zabezpečiť jednotlivcovi smernicou priznané právo na bezpečnosť a ochranu zdravia pri organizácii pracovného času. Právo Únie nebráni tomu, aby zodpovednosť verejnoprávneho subjektu za škodu spôsobenú jednotlivcovi vznikla popri zodpovednosti, ktorú má samotný členský štát. Súdny dvor rozhodol, že poškodení jednotlivci majú právo na náhradu škody, keď sú splnené tri podmienky, t.j. 1. cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva a porušenie je dostatočne závažné, 2. existencia škody a 3. priama príčinná súvislosť medzi porušením a škodou. Za splnenia týchto troch podmienok musí štát napraviť následky spôsobenej škody podľa vnútroštátneho práva upravujúceho zodpovednosť za spôsobenú škodu, pričom podmienky náhrady škody stanovené vo vnútroštátnych právnych úpravách nemôžu byť menej výhodné ako

podmienky týkajúce sa obdobných vnútroštátnych prostriedkov nápravy (zásada ekvivalencie) a nemôžu byť upravené tak, aby viedli k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu získania náhrady (zásada efektivity).

30. V prejednávanej veci nebolo sporné, že žalobca bol príslušníkom Hasičského a záchranného zboru s miestom výkonu služby v Poprade a okolí. Žalobca tabuľkovým prehľadom dochádzky preukázal, že v žalovanom období bolo porušované jeho právo na 48 hodinový týždenný pracovný čas vyplývajúci z článku 6 písm. b) smernice a právo na primeraný odpočinok po práci, za čo požadoval od Slovenskej republiky ako členského štátu Európskej únie náhradu nemajetkovej ujmy vo forme peňažného plnenia. Žalovaný v rámci transpozície smernice nezohľadnil skutočnosť, že pracovná (služobná) pohotovosť predstavuje pracovný (služobný) čas pracovníka, a teda cieľ článku 6 písm. b) smernice nebol právnou úpravou (konkrétne zákonom o HaZZ) dosiahnutý. Vo všeobecnosti platí, že smernica ako špecifický prameň práva Únie vyžaduje od členských štátov, aby dosiahli cieľ sledovaný smernicou prijatím transpozičných opatrení vo svojom právnom poriadku. Na tento účel musia byť ustanovenia smernice prebraté tak, aby bola ich záväznosť nespochybniteľná, aby sa zachovala ich konkrétnosť, presnosť a jasnosť a aby sa prebratím smernice do vnútroštátneho práva dosiahol stav, ktorý je v súlade s účelom sledovaným smernicou a zaručuje jej úplnú účinnosť v členskom štáte. Z hľadiska prejednávaného sporu článok 6 písm. b) smernice jednoznačne stanovuje, že priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín.

31. Súdny dvor opakovane konštatoval, že pojem „pracovný čas“ uvedený v smernici je autonómnym pojmom práva EÚ, ktorý treba definovať podľa objektívnych vlastností s odkazom na systém a účel tejto smernice, ktorým je zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov. Súdny dvor v rozsudku vo veci C-518/15 Ville de Nivelles/Rudy Matzak zdôraznil, že členské štáty sa nemôžu, pokiaľ ide o určité kategórie hasičov prijatých do verejných hasičských služieb, odchýliť od súboru povinností vyplývajúcich z ustanovení smernice vrátane pojmov „pracovný čas“ a „čas odpočinku“. Smernica neumožňuje ani to, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu „pracovný čas“, ako je definícia uvedená v tejto smernici. To potvrdzuje aj účel tejto smernice, ktorým je neprekročenie maximálnej hranice priemerného týždenného pracovného času, stanovenej v čl. 6 písm. b) smernice.

32. Zákon o HaZZ v znení účinnom v žalovanom období oddeľoval vykonávanie štátnej služby hasiča v rámci služobného času a vykonávanie štátnej služby hasiča v rámci určenej služobnej pohotovosti. Aj keď v oboch prípadoch ide o výkon štátnej služby, služobná pohotovosť sa nezapočítavala do služobného času hasiča. Smernica v článku 2 bod 1 a 2 ustanovuje, že pracovný čas predstavuje akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosť v súlade s vnútroštátnymi predpismi a (alebo) praxou a čas odpočinku je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom. Z uvedeného vyplýva, že čas určenej služobnej pohotovosti hasiča má byť súčasťou služobného času, pretože nejde o čas odpočinku. Zákon o HaZZ tak v rozpore so smernicou zo služobného (pracovného) času hasiča vyčleňoval čas určenej služobnej pohotovosti, pričom smernica neumožňuje, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu „pracovný čas“, ako je definícia uvedená v smernici. Vo vzťahu k nesprávnej, resp. neúplnej transpozícii smernice do zákona o HaZZ a v dôsledku toho nezapočítavania určenej a nariadenej služobnej pohotovosti na pracovisku hasiča v rozhodnom období svedčí napokon aj skutočnosť, že zákonodarca zákonom č. 258/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 315/2001 Z. z. o hasičskom a záchrannom zbore v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1.11.2024 splnil požiadavku smernice, aby sa do priemerného týždenného služobného času započítavala aj služobná pohotovosť (určená podľa § 92 ods. 1 a nariadená v mieste vykonávania štátnej služby podľa § 92 ods. 2 písm. a/ zákona o HaZZ), keďže v referenčnom období 6 mesiacov nesmie priemerný týždenný služobný čas vrátane služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 1, 2 písm. a/ zákona o HaZZ prekročiť 48 hodín.

33. K spochybnovaniu existencie vzniknutej ujmy žalovaným, resp. jej intenzity je potrebné odkázať na opakované konštatovanie Súdneho dvora, že pojem „pracovný čas“ treba definovať podľa objektívnych vlastností s odkazom na systém a účel smernice, ktorým je zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov. Vyžaduje si splnenie troch podmienok. Po prvé pracovník musí byť „v práci“, po druhé musí byť zamestnávateľovi k dispozícii a po tretie musí vykonávať svoju činnosť alebo svoje povinnosti. Rozhodujúcim faktorom pri určovaní toho, čo je a čo nie je pracovný čas, je teda požiadavka prítomnosti na mieste určenom zamestnávateľom a okamžitého poskytovania príslušných služieb. Dôležité je aj zohľadnenie kvality času, ktorý pracovník môže tráviť počas plnenia tohto typu povinností,

napríklad to, či sa môže venovať vlastným záujmom a rodine. Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že aj čas pracovnej pohotovosti, strávený v domácom prostredí na telefóne (teda mimo priestorov zamestnávateľa), jednoznačne predstavuje pracovný čas, pretože pracovník musí byť neustále k dispozícii zamestnávateľovi a zastihnuteľný, a jeho sloboda pohybu a sloboda organizovať si vlastný program je preto výrazne obmedzená.

34. Je potrebné vziať na zreteľ tú skutočnosť, že žalobca vykonáva službu na mieste určenom zamestnávateľom (služobný úrad), musí tam byť fyzicky prítomný a bez ohľadu na to, že nemusí byť „aktívny“ počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti a že má vytvorené podmienky na oddych, musí byť plne k dispozícii a pripravený okamžite poskytnúť príslušné služby a plniť si svoje povinnosti. Je oddelený od svojho vlastného sociálneho súkromného prostredia a rodinných a spoločenských väzieb a jeho možnosť organizovať si svoj súkromný čas a program, venovať sa svojim vlastným potrebám, je nielen výrazne obmedzená, ale priam vylúčená.

35. Žalovaný poukazoval na rozsudok Súdneho dvora v spojených veciach C-46/93 a C-48/93 Brasserie du Pêcheur (bod 84 a 85), podľa ktorého by mal vnútroštátny súd preveriť, či poškodená osoba prejavila primeranú snahu s cieľom odvrátiť škodu alebo obmedziť jej rozsah a či včas využila všetky dostupné prostriedky na právnu ochranu. Podľa žalovaného žalobca nepreukázal, že vyvinul snahu na to, aby vzniku škody (ujmy) predišiel, že by oznámil svojmu zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť, resp. do dňa podania žaloby zamestnávateľ žalobcu nemal vedomosť o tom, že výkon služobnej pohotovosti (za ktorú každý mesiac žalobca dostáva odmenu), považuje resp. pociťuje ako výraznú ujmu. Závery cit. rozsudku odvolací súd nespochybňuje, avšak je potrebné poukázať na neskoršiu kľúčovú judikatúru Súdneho dvora, predovšetkým na už cit. rozsudok vo veci G. Fuss v spojení s rozsudkom C-445/06 vo veci Danske Slagterier. Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť systematicky využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, aj keď by to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumne vyžadovať. Súdný dvor už teda rozhodol, že výkon práv priznaných jednotlivcom priamo uplatniteľnými ustanoveniami práva Únie by bol znemožnený alebo nadmerne sťažený, ak by ich návrhy na náhradu škody založené na porušení práva Únie museli byť zamietnuté alebo čiastočne zamietnuté iba z toho dôvodu, že sa jednotlivci nedomáhali práva, ktoré im priznáva právo Únie a ktoré im vnútroštátny zákon odoprel. Pracovník sa má považovať za slabšiu stranu v rámci pracovnoprávneho vzťahu, takže je nutné zabrániť tomu, aby ho mal zamestnávateľ možnosť v jeho právach obmedzovať. Vzhľadom na toto slabšie postavenie môže byť totiž takýto pracovník odradený od otvoreného uplatňovania svojich práv voči zamestnávateľovi, keďže uplatňovanie týchto práv ho môže vystaviť opatreniam zamestnávateľa, ktoré môžu mať vplyv na pracovnoprávny vzťah v neprospech tohto pracovníka. Okrem toho treba zdôrazniť, že v takej veci ako je vec sama, ktorá sa týka porušenia ustanovenia práva Únie s priamym účinkom zo strany zamestnávateľa vo verejnom sektore, vyžadovanie splnenia podmienky, aby dotknutí pracovníci najprv požiadali svojho zamestnávateľa o skončenie porušovania práva Únie na účely získania náhrady škody vzniknutej v dôsledku tohto porušenia by malo za následok, že orgánom dotknutého členského štátu by sa umožnilo, aby bola povinnosť dbať o dodržovanie takýchto noriem systematicky prenášaná na jednotlivca, čím sa týmto orgánom môže umožniť, aby boli v prípade nepodania takejto žiadosti vyňaté z ich dodržovania. Vyžadovanie takejto podmienky by totiž znamenalo spochybnenie práva na náhradu škody, ktoré má základ v právnom poriadku Únie a povinnosti členských štátov zabezpečiť jeho dodržovanie bez toho, aby ju mohli preniesť na jednotlivcov. Článok 6 písm. b) smernice teda ani zďaleka nevyžaduje, aby dotknutí pracovníci požiadali svojho zamestnávateľa o dodržovanie minimálnych požiadaviek upravených týmto ustanovením, ale naopak, zamestnávateľovi nariaďuje, aby v prípade, ak je do vnútroštátneho práva prebratá výnimka upravená v článku 22 tej istej smernice, získal osobný, výslovný a slobodne vyjadrený súhlas uvedeného pracovníka s tým, že sa vzdáva práv priznaných týmto článkom 6 písm. b), čo v danom prípade preukázané nebolo.

36. Vo vzťahu k námietke žalovaného, v ktorej poukázal na čl. 16 písm. b) smernice je potrebné konštatovať, že smernica umožňuje členským štátom ustanoviť pre uplatňovanie článku 6 (maximálny týždenný pracovný čas) referenčné obdobie, nepresahujúce štyri mesiace. V tejto súvislosti je nevyhnutné si uvedomiť, že na to, aby sa takéto ustanovenie mohlo uplatňovať, bolo nevyhnutné, aby bolo prevzaté do právneho poriadku Slovenskej republiky. Zo zákona o HaZZ v znení účinnom v žalovanom období nevyplýva, že by Slovenská republika uvedené ustanovenie prevzala, a teda, že by maximálny týždenný pracovný čas bolo možné dodržiavať a skúmať v rámci referenčného

obdobia 4 mesiacov, resp. za splnenia smernicou stanovených podmienok, aj v dlhšom období. Slovenská republika neprevzala do žiadneho ustanovenia zákona o HaZZ články smernice o stanovení maximálneho týždenného pracovného času, nemožno teda konštatovať ani to, že by boli transponované ustanovenia smernice o možnosti určenia referenčného obdobia, v ktorom by sa maximálny týždenný pracovný čas posudzoval. Ustanovenia § 86 zákona o HaZZ sa týkajú nerovnomerného rozvrhnutia služobného času, avšak uvedené nesúvisí s maximálnym obmedzením týždenného pracovného času podľa smernice. Vzhľadom na uvedené, odvolací súd považoval námietku žalovaného o zisťovaní splnenia podmienok v rámci referenčného obdobia za nedôvodnú, keďže ustanovenie o referenčnom období, súvisiacom s maximálnou výmerou týždenného pracovného času, taktiež nebolo do právneho poriadku SR riadne prevzaté, a preto sa žalovaný nemôže dovolávať jeho aplikácie. K argumentu, ktorý v tejto súvislosti poukazuje na Zákonník práce odvolací súd dodáva, že tabuľka zhody, ktorú žalovaný predostrel, neobsahuje odkaz na Zákonník práce, ani na ustanovenie § 193 zákona o HaZZ a tu si treba uvedomiť, že vzťah zákona o HaZZ a Zákonníka práce je vzťahom medzi lex generalis a lex specialis, pričom špeciálna úprava služobného času v zákone o HaZZ má prednosť pred všeobecnou úpravou v Zákonníku práce, preto sa Zákonník práce nemôže v tejto otázke aplikovať ani subsidiárne.

37. Žalovaný ďalej namietal predložené dôkazy vo forme výpisov z dochádzkového systému SAP - evidencie pracovného času žalobcu. Týmto výpisom sa podrobne venoval už súd prvej inštancie, ktorý správne poukázal, že jadrom celého sporu je rozdiel v ponímaní, či služobná pohotovosť je alebo nie je súčasťou pracovného času, pričom práve v tomto rozdielnom ponímaní spočíva nesprávna transpozícia smernice a aj rozdiely vo výpočtoch predložených sporovými stranami. Odvolací súd považuje za neopodstatnenú námietku žalovaného, že tabuľky priložené k žalobe nemožno považovať za dôkaz, pretože vychádzajú z jednomesačného referenčného obdobia, čo nemá oporu v žiadnom právnom predpise. Sám žalovaný však uvádza, že popri rozvrhnutí služobného času na obdobie 6 mesiacov, rozvrhuje služobný čas aj za každý jednotlivý mesiac. K tomu treba podotknúť, že na základe údajov zo softvéru SAP sa u príslušníkov HaZZ SR vypočítava každý mesiac ich služobný príjem, ktorý sa im nevypláca až po skončení šesťmesačného referenčného obdobia, ale každý mesiac na základe odpracovaného služobného času.

38. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že v posudzovanej veci vznikla žalobcovi nemajetková ujma, ktorú je možné posúdiť podľa zásad upravených v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka vzťahujúcich sa na právo na ochranu osobnosti.

39. Podľa § 11 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

40. Predmetom ochrany podľa tohto ustanovenia sú také rýdzo osobné práva občana, ktoré ovplyvňujú rozvoj jeho osobnosti a sú s ním úzko späté. Ide o nehmotné hodnoty ľudskej osobnosti v jej fyzickej (telesnej), ako aj psychicko - morálne - sociálnej integrite. Funkciou práva na ochranu osobnosti je zabezpečenie dôstojnej existencie a slobodného rozvoja osobnosti fyzickej osoby.

41. Jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je aj právo na súkromný a rodinný život, ako aj právo na ochranu zdravia. Odvolací súd odkazuje na závery súdu prvej inštancie o vzniku nemajetkovej ujmy u žalobcu, ktorej podstatou je skutočnosť, že tento namiesto času, ktorý mohol tráviť s rodinou, tento čas trávil v zamestnaní. Žalobca má aj právo na ochranu zdravia podľa čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky a uvedený čl. zaväzuje štát zabezpečiť jeho realizáciu predovšetkým prostredníctvom právnej úpravy materiálnych a inštitucionálnych predpokladov nevyhnutných na jeho efektívny výkon. V pracovnoprávnej oblasti je právo na ochranu zdravia zabezpečované predovšetkým zavádzaním opatrení na zlepšenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov, vrátane úpravy pracovných podmienok, ku ktorým patrí aj organizácia pracovného času a odpočinku. Každý má právo na odpočinok a zotavenie vrátane rozumného vymedzenia pracovného času a pravidelnej platenej dovolenky (článok 24 Všeobecnej Deklarácie ľudských práv). Z úvodných ustanovení smernice Rady 89/391/EHS o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci, ako aj smernice 2003/88/ES o niektorých aspektoch organizácie pracovného času vyplýva, že normotvorca vychádzal z faktu, že je ešte stále príliš vysoký výskyt pracovných úrazov a chorôb z povolania a musia sa preto bezodkladne zaviesť alebo zlepšiť preventívne opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov a zaistiť vyšší stupeň ich ochrany, pričom tento cieľ by sa

nemal podriaďovať ekonomickým úvahám. Všetci pracovníci by mali mať primeranú dobu odpočinku, pričom pojem "odpočinok" sa musí vyjadriť v jednotkách času, t.j. v dňoch, hodinách, resp. ich častí. Pracovníkom spoločenstva sa musí poskytnúť minimálny denný, týždenný a ročný čas odpočinku a primerané prestávky v práci. V tejto súvislosti je potrebné tiež zaviesť maximálnu hranicu týždenného pracovného času; primeraný odpočinok" znamená, že pracovníci majú pravidelný čas odpočinku, trvanie ktorého je vyjadrené v jednotkách času a ktorý je dostatočne dlhý a nepretržitý, aby sa zabezpečilo, že v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobia úraz ani sebe ani spolupracovníkom alebo iným osobám a že si ani krátkodobo ani dlhodobo nepoškodia zdravie.

42. Vychádzajúc aj z vyššie uvedených skutočností, je potrebné sa stotožniť so záverom súdu prvej inštancie, že žalobcovi nepochybne vznikla nemajetková ujma. Uvedená ujma u žalobcu spočíva v porušení jeho základného osobnostného práva - práva na súkromný a rodinný život, právo na ochranu zdravia, telesnej a psychickej integrity, spočívajúca predovšetkým v porušení práva na primeranú dobu odpočinku. Je potrebné zdôrazniť, so zreteľom na povahu osobnostného práva, ktoré bolo v danom prípade porušené a jeho okolnosti, že nemožno podmieňovať možnosť uplatnenia peňažnej satisfakcie požadovaním následku. K výhradám žalovaného je potrebné poukázať na to, že občianskoprávne prostriedky ochrany osobnosti vymenované v § 13 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka sú uvedené len príkladmo, a právna úprava nevylučuje, aby fyzická osoba použila aj iné prostriedky ochrany, čo len potvrdzuje silnejúcu európsku tendenciu využívať čo najväčší vejár prostriedkov účinnej nápravy nemajetkovej ujmy a ktoré z týchto právnych prostriedkov dotknutá osoba použije, závisí predovšetkým na jej vôli, ktorá bude ovplyvnená povahou a intenzitou neoprávneného zásahu. Z § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva, že fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov, aby boli odstránené následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie, pričom týmto zadosťučinením sa rozumie morálna satisfakcia. Peňažná satisfakcia prichádza do úvahy tam, kde by sa satisfakcia podľa ods. 1 nejavila ako postačujúca. Vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu došlo, t.j., že žalovaný ako členský štát Únie neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času, resp. prijal právnu normu, ktorá umožňovala služobnému úradu rozvrhnúť hasičovi služobný čas tak, že tento presiahol maximálnu hranicu stanovenú článkom 6 písm. b) smernice, je v prejednávanom spore potrebné urobiť záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu, ako aj žaloba na odstránenie trvajúcich následkov, nie je na mieste vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát). Vzhľadom na tieto špecifiká rovnako neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie, odvolanie difamujúcich výrokov a pod. Uvedené prostriedky nápravy podľa § 13 ods.1 Občianskeho zákonníka za takýchto okolností strácajú svoju účinnosť a funkčnosť a v takomto prípade súdna prax nevylučuje možnosť bez ďalšieho uplatniť finančné zadosťučinenie. Je potrebné dodať, že aj z formulácie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že zníženie dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v spoločnosti nie je jediným príkladom, kedy fyzickej osobe môže vzniknúť právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Podmienky pre vznik tohto práva sú splnené vo všetkých prípadoch neoprávnených zásahov obdobnej závažnosti, kedy bude len morálne zadosťučinenie nepostačujúce. Tvrdenie, že žalobcov súkromný a rodinný život nepostihla vážna ujma s odôvodnením, že k rozvodu manželstva došlo už pred žalovaným obdobím, odhliadnuc od necitlivého zľahčovania žalobcovej rodinnej situácie, nie je z časového hľadiska relevantné, keďže dôsledky rozpadu manželstva stále trvajú a budú trvať ešte dlho, pričom v konaní bol jednoznačne preukázaný negatívny dopad odpracovania služobného času nad hornú povolenú hranicu na súkromný a rodinný život žalobcu.

43. Odvolací súd výšky peňažnej náhrady priznanú súdom prvej inštancie považuje za minimálne primeranú. Vzhľadom na špecifickosť uplatňovaného nároku a čas, ktorý žalobca nestrávil odpočinkom, nevenoval sa svojej rodine, resp. aj vykonávaniu aktivít, ktoré priamo, či nepriamo súvisia s výkonom jeho povolania, nemožno považovať záver súdu prvej inštancie za nesprávny. Súd totiž pri posudzovaní tejto výšky je viazaný právnym predpisom len v tom, že má posúdiť primeranosť uplatňovanej výšky ujme, ktorú v dôsledku nesprávnej implementácie normy Európskej únie utrpel. Spôsob určenia je na úvahe súdu a táto úvaha nie je podľa záveru odvolacieho súdu neprimeraná, zjavne nevybočujúca z pravidiel primeranej náhrady. Rozhodnutie je konzistentné aj s výškou náhrad priznaných v obdobných súdnych sporoch (porovnaj napr. rozhodnutia Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1Co/11/2024 (2.000,- eur), 1Co/13/2024, 9Co/20/2024 (2.400,- eur), 25Co/25/2024 (2.400,- eur).

44. Čo sa týka námietky, že súd prvej inštancie mal vyhodnotiť podanie žalobcu z 29.12.2024 ako návrh na zmenu žaloby, odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie, ktorý toto podanie vyhodnotil ako jeden z prostriedkov procesnej obrany žalobcu. Samotný žalobca toto tvrdenie poprel a treba dodať, že pri návrhu na zmenu žaloby má konajúci súd ponechaný priestor na svoju úvahu, či zmenu žaloby pripustí alebo nie. Dotknutým podaním žalobca nerozšíroval pôvodné právo ani nepridával nové právo ani žalobu podstatne nedoplňal, len precizoval jeden zo skôr predložených dôkazov. Žalobca namietal aj nepreskúmateľnosť napadnutého rozsudku, táto námietka však podľa odvolacieho súdu nie je dôvodná, pretože odôvodnenie rozsudku spĺňa zákonné kritériá uvedené v § 220 CSP a na takmer všetky odvolacie námietky žalovaného dal odpoveď už súd prvej inštancie. Samotná skutočnosť, že súd sa nestotožní s právnym názorom jednej zo strán sporu a nerozhodne v jej prospech sama o sebe nezakladá vadu zmätočnosti, ktorej dôsledkom by bol zásah do práva na spravodlivý proces.

45. Dôležité je spomenúť princíp právnej istoty, ktorý je imanentným znakom právneho štátu (napr. PL. ÚS 36/95), a ktorého súčasťou je tiež požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05). Obsahovým komponentom princípu právnej istoty je veľmi zjednodušene povedané rovnaká odpoveď na právnu otázku za rovnakého alebo analogického skutkového stavu. Z uvedeného zároveň vyplýva, že pokiaľ je splnená podmienka existencie rovnakého alebo analogického skutkového stavu, je splnený základný predpoklad na to, aby súd na účel dodržania princípu právnej istoty a predvídateľnosti súdneho rozhodnutia musel dať na určitú právnu otázku rovnakú odpoveď.

46. Odvolací súd poukazuje na rozhodnutia iných všeobecných súdov v konaniach o náhradu škody začatých žalobcami ako hasičmi proti žalovanému z totožných dôvodov, ktoré riešili námietky predložené žalovaným aj v tomto konaní. Aj v týchto sporoch bola žalobcom priznaná náhrada nemajetkovej ujmy z dôvodu nesprávnej transpozície smernice umožňujúcej vyžadovať od príslušníkov Hasičského a záchranného zboru výkon štátnej služby nad smernicou stanovený maximálny týždenný pracovný čas 48 hodín, a všetky námietky žalovaného boli posúdené ako nedôvodné (napr. rozsudky Krajského súdu v Košiciach vo veciach sp.zn. 6Co/24/2024 zo dňa 5.3.2024, 9CoPr/1/2019, 6CoPr/2/2019, 3CoPr/229/2019, 6Co/244/2019, 1CoPr/8/2019, 6Co/60/2022, 6Co/69/2022, 6Co/102/2022, 6Co/89/2022, 6Co/60/2022, 6Co/35/2022, 6Co/129/2022, 14Co113/2023, 15Co/161/2023 zo dňa 31.1.2024, 6Co/113/2023 zo dňa 17.10.2023, 2Co/152/2022 zo dňa 17.8.2023, 2Co/1/2020 zo dňa 19.11.2020, 2Co/54/2020 z 3.12.2020, 9Co/66/2022 zo dňa 13.4.2023, rozsudky Krajského súdu v Banskej Bystrici vo veciach sp.zn. 12Co/59/2022 zo dňa 11.10.2023, 15Co/86/2022 zo dňa 10.5.2023, sp.zn. 16Co/36/2022 zo dňa 23.3.2023, 15Co/161/2023 zo dňa 31.1.2024, 16Co/11/2022 zo dňa 22.2.2023, 14Co/2/2023 zo dňa 13.2.2023, 17Co/82/2022 zo dňa 13.12.2022, rozsudky Krajského súdu v Prešove vo veciach sp.zn. 14Co/7/2022 zo dňa 12.10.2022, 10Co/15/2023 zo dňa 10.08.2023, 20Co/20/2024, 5Co/21/2024, 5Co/26/2024, 3Co/39/2024, 2Co/23/2024, 22Co/21/2024, 1Co/22/2024, 11Co/19/2024).

47. V súvislosti s odvolacou námietkou žalovaného vo vzťahu k trovám konania je potrebné poukázať na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 24.5.2022 č. k. II. ÚS/233/2022-18. V tomto rozhodnutí sa Ústavný súd stotožnil s názorom krajského súdu, ako i názorom prezentovaným v komentári k Civilnému sporovému poriadku, z ktorého vyplýva, že pokiaľ príslušný súd skonštatuje zásah do osobnostných práv, má žalobca plný úspech v spore, teda patrí mu plný nárok na náhradu trov konania v zmysle uplatnenia zásady úspechu. Z tohto hľadiska je irelevantné, či a v akej výške bola priznaná nemajetková ujma v peniazoch.

48. Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok v napadnutých výrokoch I. a III. podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil ako vecne správny, s odôvodnením rozhodnutia súdom prvej inštancie sa stotožňuje a tak, ako je už uvedené vyššie s poukazom na ustanovenie § 387 ods. 2 CSP na neho odkazuje. Odvolací súd sa pritom neodchýlil od praxe, akú pri rozhodovaní o obdobných nárokoch zvolili iné odvolacie súdy, či aj iný senát tunajšieho súdu.

49. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. V odvolacom konaní bol úspešný žalobca, preto mu vznikol nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči neúspešnému žalovanému v rozsahu 100 %. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

50. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Prešove v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).